

30.9.2025
Tulli/2025/01823

Hallintovaliokunta

Lausuntopyyntö 24.9.2025

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Vastauksena lausuntopyyntöönne Tulli lausuu seuraavaa.

Tulli esitetyt määrärahat vuodelle 2026

Valtioneuvoston esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2026 sisältää seuraavat Tullin toimintamenomäärärahat muutoksineen edellisvuodesta.

Talousarvio 2025	201 743 000
CCEI-rahoitusvälineen kansallisen osuuden rahoitus (v. 2025 rahoitus)	-1 184 000
CCEI-rahoitusvälineen kansallisen osuuden rahoitus (v. 2026 rahoitus)	1 502 000
Pakotteiden valvonnan lisäkustannukset (v. 2025)	-1 000 000
Tullilaboratorion toimitilahanke	2 770 000
Tullin toiminnan teknologisen kyvykkyyden turvaaminen	-500 000
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkaminen (v. 2025 rahoitus)	-8 663 000
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkaminen (v. 2026 rahoitus)	5 000 000
Tulliselvitysjärjestelmän pysyvien ict-menojen kasvu	3 000 000
Virve2 -käyttöönotto	263 000
Palkkausten tarkistukset	3 821 000
Toimintamenoäästö (lisätoimet 2024)	-3 048 000
Toimintamenoäästö (lisätoimet 2025)	-1 900 000
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-1 056 000
Muutokset yhteensä	-995 000
Valtioneuvoston talousarvioesitys vuodelle 2026	200 748 000

Valtioneuvoston talousarvioesityksessä vuodelle 2026 Tullin toimintamenomäärärahaksi esitetään 200 748 000 euroa. Keskeisimpinä lisäyksinä ovat Tullilaboratorion toimitilahankkeen kertaluontoiset suunnittelu- ja investointimenot 2,77 miljoonaa euroa, tulliselvitysjärjestelmien pysyvien ict-menojen kasvu 3 miljoonaa euroa (Tullin ehdotus oli 6,7 miljoonaa euroa) ja palkkausten tarkistukset 3,821 miljoonaa euroa. CCEI-rahoitusvälineen kansallisen rahoitusosuuden osalta hyväksyttiin 1,502 miljoonaa euroa Tullin ehdotuksen oltua 3,823 miljoonaa euroa. Keskeisimpinä vähennyksinä ovat tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen vuosittaisen rahoituksen pieneneminen 3,663 miljoonaa euroa, pakotevalvonnan rahoituksen 1 miljoona euroa poistuminen ja hallitusohjelman tuottavuustoimenpiteiden ja kevään 2024 ja 2025 lisätoimien mukaiset säästöt yhteensä 6,004 miljoonaa euroa.

Tullin ehdotuksista vuoden 2026 talousarvioesitykseen eivät menneet läpi tulosohtajan puollosta huolimatta pakotevalvonnan jatkaminen 1,9 miljoonaa euroa, reaaliaikainen poikkeavuuksien tunnistaminen 800 000 euroa, pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kehittäminen ja laajentaminen 300 000 euroa, eurooppalaisen merenkulkualan yhdenmukaisen palveluympäristön kehittäminen 425 000 euroa, metsäkatoasetuksen toimeenpanoon liittyvien tehtävien suorittaminen 210 000 euroa ja Tornion tilahankkeen kertaluontoiset suunnittelu- ja investointimenot 520 000 euroa.

Tuottavuustoimenpiteet ja toimintamenosäästöt

Hallitusohjelmaan sisältyneiden tuottavuustoimenpiteiden ja kevään 2024 ja 2025 kehysriihen lisätoimien mukaiset Tullille osoitetut säästöt ovat yhteensä 6 miljoonaa euroa vuonna 2026. Vuodelle 2025 kohdistettu säästö oli 858 000 euroa. Vuonna 2027 säästöjen kumulatiivinen yhteismäärä on reilut 8 miljoonaa euroa, mikä on yhteensä noin 4% nykyisistä toimintamenomäärärahoista. Vuoden 2025 keväällä 130 miljoonan euron lisäsäästöjen kohdentamisessa Tulli luettiin vihdoin myös rahoitusasioissa mukaan turvallisuusviranomaisiin ja Tullin säästöosuudeksi tuli 1% eli 1,9 miljoonaa euroa muiden turvallisuusviranomaisten tavoin.

Tullissa on etsitty säästökohteita jo kesästä 2024 lähtien. Suurimmat säästöt pyritään kohdistamaan ict-menoihin, joista säästöjä etsitään mm. uusia hankkeita karsimalla sekä käynnissä olevia projekteja viivästyttämällä tai keskeyttämällä. Säästöjä etsitään myös henkilöstöeduista, kuten kaikkialla muuallakin valtionhallinnossa, ja samoin mm. ajoneuvohankintoja on viivästetty.

Henkilömäärän vähentäminen on viimesijaisin säästökohte, mutta Tullin htv-määrä on siitä huolimatta laskenut jonkin verran. Parhaillaankin Tullissa on voimassa rekrytointikielto käynnissä olevien yt-neuvotteluiden johdosta, neuvottelujen keskittyessä uuden strategian ja organisaatiouudistuksen toimeenpanoon. Tullin säännöllisen työajan htv-määrä oli 2 028 htv vuonna 2022 ja viime vuonna 1 978 htv, tänä vuonna htv-toteuma tulee olemaan hieman alle 1 950 htv.

Tullin määrärahoja koskevia huomioita

Tullille on esitetty 3 miljoonaa euroa pysyvien ict-menojen kasvuun, joka aiheutuu uuden tulliselvitysjärjestelmän siirtymisestä hankevaiheesta ylläpitovaiheeseen. Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen kustannusten yhteissumma on enintään 130 miljoonaa euroa hankevaiheen päättyessä ensi vuonna ja väistämättä siitä aiheutuvat vuosittaiset juoksevat ict-käyttömenot kasvavat verrattuna aikaisempiin, vuosituhanen vaihteessa toteutettuihin tietojärjestelmiin, jotka poistuvat käytöstä uusien järjestelmien myötä. Tämän hetken arvio on, että uusien tulliselvitysjärjestelmien vuosittaiset käyttömenot voivat kasvaa 7,2 – 7,7 miljoonaa euroa, joten Tulli tulee jatkossa esittämään lisärahoitusta vielä puuttuvalle ja jatkossa täsmentyväälle määrälle.

Pelkästään jo nyt toteutunut tullilmoitusmäärien todella merkittävä kasvu johtuen Aasiasta tulevista nettikauppaan liittyvistä toimituksista (35-kertainen kasvu vuodesta 2022 vuoteen 2024) on aiheuttanut merkittäviä lisätoimia ict-kapasiteetin ja samalla myös Suomen kaupallisen tuonnin ja viennin palveluiden turvaamiseksi, jotta järjestelmäpalvelut toimivat. Aasiasta tulevien nettikaupasta ostettujen lähetysten räjähdysnomainen kasvu on samalla aiheuttanut tilanteen, jossa Tullin mahdollisuudet tarkastaa postilähettyksiä ovat romahtaneet marginaalisiksi tarkastuskatteen jäädessä hyvin alhaiseksi lähetysten valtavasta määrästä johtuen. Tullin tarkastuskate on nettikaupassa parhaimmillaankin promillen murto-osia kokonaisvolyymin, minkä johdosta tavaroiden verotuksen oikeellisuutta ja erityisesti turvallisuutta ei pystytä varmistamaan. Nettikaupan maahantuontisääntelyyn on vireillä EU-tasolla uudistuksia tulevana vuosina, mikä osaltaan tulee helpottamaan tilannetta toteutuessaan, mutta aikataulusta johtuen nopeaa helpotusta tilanteeseen ei ole tiedossa.

Tulli nostaa esille Tornion ja Tullilaboratorion toimitilahankkeiden aiheuttamien vuokramenojen kasvun ja kertaluonteisten välinehankintojen rahoituksen. Tulli on valmistellut yhdessä Senaatti Kiinteistöjen

kanssa toimitilahankkeet Tullilaboratorion ja Tornion Tullin toimitilojen uudisrakennushankkeiksi. Tavoitteena on ollut, että rakennushankkeiden Tullille aiheuttamia merkittäviä lisämenoja, jotka muodostuvat paitsi kertaluontoisista investoinneista vuosina 2026 ja 2027 myös toimitilojen valmistumisen jälkeen pysyvistä vuotuisista toimitilamenojen kasvusta noin vuodesta 2028 eteenpäin, vastaavat määrärahat olisi osoitettu Tullille kevään 2025 kehyspäätyksessä. Senaatti Kiinteistöillä oli ilmoituksensa mukaisesti varattuna investointivaltuus kumpaankin hankkeeseen. Prosessiin liittyneistä tiedonkulkuongelmista johtuen tarvittavat määrärahat eivät kuitenkaan sisältyneet kevään 2025 kehyspäätyksen, mikä on tuonut hankkeiden etenemiseen aikataulullisia hidasteita.

Tullilaboratorion tilahanke on suunniteltu Vantaan Jokiniemeen Säteilyturvakeskuksen tilojen yhteyteen, mistä olisi synergiahyötyjä kummallekin viranomaiselle. Tornion Tullin tilahankkeeseen on koottu yhteen nyt useassa toimipisteessä olevat Tullin toiminnot Torniossa. Lisäksi uudet tilat ovat yhteistyössä Tornion kaupungin kanssa toiminnallisesti erittäin hyvin suunniteltu sijoittuvan Haaparannasta Tornioon tulevan tien saapuvalle puolelle. Valtiovarainministeriön kanssa käytyjen keskustelujen mukaan kummallekin hankkeelle on olemassa virkamies- ja poliittinen tuki, ja Tulli tuleekin esittämään tarvittavan rahoituksen loppuosaa sisällytettäväksi seuraavaan kehyspäätykseen. Tornion tilahanke on jo hyväksytty valtioneuvoston raha-asianvaliokunnassa viime keväänä, mutta Tullilaboratorion tilahanke odottaa vielä raha-asianvaliokunnan käsittelyä. Tullilaboratoriohankkeen kertaluontoisiin suunnittelu- ja investointikuluihin Tullille myönnettiin ensi vuodelle 2,77 miljoonaa euroa.

Pakotevalvonnan rahoitus olisi talousarvioesityksen mukaan päättymässä tämän vuoden lopulla, mutta pakotteet jatkuvat ja todennäköisesti vielä pitkään. Tulli vastaa EU-pakotteiden täytäntöönpanosta pakotteiden alaisten tavaroiden viennissä, tuonnissa ja kauttakulussa. Tullin tehtävä on tunnistaa pakotteiden alaiset tavarat ulkomaankaupan tavaravirroista ja puuttua niihin ottamalla tavarat Tullin haltuun ja käynnistämällä niiden osalta tarvittavat viranomaisprosessit. Lisäksi Tulli tukee muita toimivaltaisia viranomaisia pakotteiden alaisten tavaroiden ja toimijoiden tunnistamisessa. Tulli on toiminnassaan kiinnittänyt erityistä huomiota pakotteiden vaikuttavuuden turvaamiseen sekä tehokkaaseen toimeenpanoon ja pakotteiden kiertämisen estämiseen. Tullin näkemyksen mukaan Tullin pakotevalvonnan erillisrahoitus tulisi edelleen turvata, mihin tarkoitukseen Tulli esitti 1,9 miljoonaa euroa sisällytettäväksi vuoden 2026 talousarvioon. Rahoituksella on palkattu lisähenkilökuntaa ja hankittu tehokkaan pakotevalvonnan kannalta merkityksellisiä tietolähteitä pakotteiden vastaisen toiminnan tunnistamiseksi.

Tulli on kirjannut yhteensä yli 900 pakotteiden rikkomiseen liittyvää säännöstelyrikosta, joista 141 on tutkittu törkeänä tekemuotona. Tullin tutkinta on aloittanut esitutinnan yhteensä 458 säännöstelyrikostapauksen osalta. Lieviä säännöstelyrikoksia on käsitelty 464. Ennen Venäjän hyökkäyssotaa Ukraina säännöstelyrikosepäilyjä tuli ilmi vuosittain vain muutamia. Tulli on tutkinut noin 90 prosenttia viranomaisten kirjaamista säännöstelyrikoksista Ukrainan sodan alkamisen jälkeen. Laajojen rikoskokonaisuuksien tutkinta on pitkäkestoista ja edellyttää merkittäviä resurssien kohdennuksia esitutkintaan. Tullilla on käynnissä useita esitutkintoja, joissa selvitetään laajoja laillista yritystoimintaa ja kansainvälisen tavarakaupan rakenteita hyväksi käyttäen tehtyjä rikoskokonaisuuksia. Sen lisäksi, että näihin rikoskokonaisuuksiin liittyvät taloudelliset intressit ovat huomattavia, näissä tapauksissa pakotteita on rikottu Venäjän sotatoteellisuuden ylläpitoon ja kehittämiseen soveltuvilla tuotteilla. Kyseiset esitutkinnot vaativat kokonaisuuksien tutkinnassa kansallista ja kansainvälistä viranomaisyhteistyötä. Pääosin laajojen rikoskokonaisuuksien esitutkinnot on kyetty aloittamaan jo aiemmin Tullille pakotevalvontaan osoitettujen erillismäärärahojen turvin. Esitutkintojen loppuun saattamisella on myös selkeä pakotteiden rikkomisen ennalta ehkäisevä sekä rikosvastuun toteutumiseen liittyvä vaikutus. Mikäli Tullille ei osoiteta esitettyä lisärahoitusta, Tullin on luovuttava pakotevalvonnan lisäresursseista sekä jo aiemmin hankituista, pakotevalvonnan kannalta kriittisistä tietolähteistä.

Tulli nostaa esille myös itärajan tilanteen. Itäraja on ollut suljettuna marraskuusta 2023 lähtien. Itärajan toimipaikoille sijoitetulle henkilöstölle on työnantajan toimesta osoitettu tehtäviä muualla kuin omalla virkapaikalla komennusperusteisesti. Muille toimipaikoille komennetut tullivirkamiehet ovat toimineet

tukemassa muuta tullitoimintaa erityisesti Helsingin satamissa ja Helsinki-Vantaa lentoasemalla. Sen lisäksi merkittävä osa työpanoksesta on osoitettu rajavartiolaitoksen virka-aputyöhön Lapin lentoasemilla talvisin tukemaan rajavartioliikennettä lisääntyneiden rajatarkastusten hoitamisessa sekä mahdollistaen rajavartioliikennettä vapauttamisen rajatarkastustehtävistä itärajan maastorajan valvontaan. Komennustoiminnan toteuttaminen on mahdollistanut Tullin varautumisen itärajan avaamiseen hyvin nopealla reagointiajalla. Komennukset ovat olleet mahdollisia Tullin saaman erillisrahoituksen ansiosta. Mikäli tällaista lisärahoitusta itärajan henkilöstön komennustoiminnan jatkamiseen ei osoiteta Tullille, itärajan ollessa suljettuna toistaiseksi Tulli joutuu harkitsemaan koko itärajan henkilökunnan (v. 2026 noin 300 hlöä) lomauttamista sulun ajaksi. Samalla, jos itärajan sulku purettaisiin, Tullin ajallinen valmius palata itärajan ylityspaikoille hoitamaan lakisääteiset tullitehtävät piteneisi (nykyisin) päivistä useisiin viikkoihin tai jopa muutamaa kuukautta henkilökunnan lomautuksista johtuen.

On lisäksi huomattava, että Tullille on tulossa uusia lakisääteisiä tehtäviä, jotka Tullin on hoidettava, mutta niihin ei ole tiedossa joko lisämenot kokonaan kattavaa rahoitusta tai rahoitusta ollenkaan. Tulli otti hoitaakseen hiilirajamekanismin kansallisen viranomaisen tehtävät, joista Tullille myönnettiin osittainen rahoitus (n. 20 % osoitetusta tarpeesta). Hiilirajamekanismi aiheuttaa lisätehtäviä paitsi toimivaltaisen viranomaisen roolissa (rekisteröinti, luvitus, CBAM-oikeuksien myynti ja seuranta) myös tulliviranomaisroolissa (CBAM-valvonta ja jälkitarkastus). Myös muiden EU-lähtöisten lakisääteisten uusien tehtävien rahoitus on ollut vastatuulella – eFTI-asetuksen vaatimat tehtävät ja metsäkatoasetuksen toimeenpano esimerkkeinä.

Tulli on muiden PTR-viranomaisten rinnalla vielä hallitusohjelmassa, jossa todetaan, että Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyötä kehitetään edelleen sekä huolehditaan niiden toimintaedellytyksistä ja toimivaltuuksista. Hallitusohjelmassa sovitut toimet on käynnistetty ja/tai tehty muiden turvallisuusviranomaisten, mutta ei Tullin kohdalla. Muille turvallisuusviranomaisille on kohdennettu merkittäviä lisäresursseja toimintakykynsä kehittämiseen ja ylläpitämiseen sekä investointeihin. Samaan aikaan muiden turvallisuusviranomaisten kohdalla valtionhallinnon säästöjen kohdistumista niihin on rajoitettu merkittävästi, Tullin kohdatessa kaikki säästöt täysimääräisenä (pl. kehysriihi 2025). Tullin saama lisärahoitus on kohdistunut pistemäisiin Tullista riippumattomiin lisämenoihin, joihin rahoitus olisi tullut osoittaa joka tapauksessa joko Tullin nykyistä toimintamenoista tai erillisrahoituksella. Toiminnan kehittämiseen tarvittavaa rahoitusta ei ole tullut. Säästöt lisäresursoinnin sijaan ovat johtaneet ja tulevat edelleen johtamaan siihen, että muista turvallisuusviranomaisista poiketen Tullin toimintakyky (sekä henkilöresurssit että investointimahdollisuudet) tulee heikkenemään tulevana vuosina nyt tiedossa olevien määrärahojen valossa.

Tullin näkemyksen mukaan kaikkia turvallisuusviranomaisia tulee kehittää yhtä aikaa ja samansuuntaisesti. Koska kansalliset turvallisuusviranomaiset ja niiden operatiivinen toiminta muodostaa verkoston, jolla yhteiskuntaamme suojellaan, ”heikoin” lenkki määrittää verkoston vahvuuden. Nyt Tulli on jäänyt turvallisuustilanteen nopean muutoksen aiheuttaman lisäresursoinnin ulkopuolelle – ja samalla saanut hyvin merkittäviä lisäsäästöjä – mikä ei ole kokonaisuuden kannalta tyydyttävä tilanne. Erityisen erikoisen tilanteesta tekisi se, jos samaan aikaan muiden viranomaisten toimintaedellytyksiä vahvistettaessa ja Tullin toimintaedellytyksiä heikennettäessä, muita viranomaisia lisäresursoitaisiin tekemään Tullin tekemättömiä tehtäviä esimerkiksi EU:n sisärajoilla, joissa Tulli on Suomessa ainoa paikalla oleva turvallisuusviranomainen.

Samaan aikaan valtioneuvosto on osoittanut Tullille merkittäviä vastuita niin sisäisen turvallisuuden selonteossa kuin myös järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategiassa. Molemmissa Tullille osoitetaan vastuita oman toimialansa tehtävissä niin lainvalvonnassa kuin oikeusjärjestelmän uskottavuuden ylläpidossa. Keskeisinä kohteina ovat molemmissa asiakokonaisuuksissa järjestäytyneen rikollisuuden torjunta ja huumausaineiden salakuljetuksen torjunta. Erityisenä vastuualueena Tullin odotetaan vastaavan kansallisesti suomalaisen satamaturvallisuuden parantamisesta paitsi vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytysten heikentämiseksi mutta nykyisessä turvallisuustilanteessa myös Suomen yhteiskunnan toimivuuden ja huoltovarmuuden suojaamiseksi, jotta Suomelle elintärkeä merellinen tavarakauppa turvataan myös poikkeustilanteissa.